

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Silk, porcelain and lacquer : China and Japan and their trade with Western Europe and the New World, 1500-1644. A survey of documentary and material evidence

LLorens Planella, M.T.

Citation

LLorens Planella, M. T. (2015, November 25). *Silk, porcelain and lacquer : China and Japan and their trade with Western Europe and the New World, 1500-1644. A survey of documentary and material evidence*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/36487>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/36487>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/36487> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Llorens Planella, Maria Teresa (Teresa Canepa)

Title: Silk, porcelain and lacquer : China and Japan and their trade with Western Europe and the New World, 1500-1644. A survey of documentary and material evidence

Issue Date: 2015-11-25

Samenvatting

In de zestiende en vroeg-zeventiende eeuw ontstonden krachtige mercantiele organisaties, zowel op het Iberische schiereiland als in Noord-West Europa. Zij zorgden voor de ontwikkeling van een systeem van lange-afstand handel op wereldschaal.

De maritieme ontdekkingsreizen aan het eind van de vijftiende eeuw, gestimuleerd door de koningen van Spanje en Portugal, leidden tot het vinden van een zeeroute naar de Indische Oceaan in 1488 en tot de ontdekking van de Nieuwe Wereld in 1492. Daardoor ontstonden directe handelsverbindingen tussen Europa, de Amerika's, Afrika en Azië, zowel via de Atlantische Oceaan als de Stille Zuidzee.

In het begin van de zeventiende eeuw eisten nieuwe handelscompagnieën in de Republiek der Nederlanden en in Engeland hun deel van de Aziatische handel op en kregen deels controle over de maritieme infrastructuur in de Aziatische wateren.

De Europees-Aziatische ontmoeting en de historisch ongekende groei van de inter-continentale handel veroorzaakte deels ook een onderlinge economische afhankelijkheid. Een ander gevolg was een constante stroom van culturele en artistieke invloeden tussen heel verschillende culturen en een ontwakende interesse in het Westen voor de samenlevingen van de niet-Europese partners.

Deze studie onderzoekt zowel voor West Europa als voor de Nieuwe Wereld de handel, het transport en de consumptie van drie Aziatische gebruiksgoederen, namelijk Chinese zijde en porselein, en Japans lakwerk in de periode 1500–1644. De materiële cultuur van Ming China, Momoyama/vroeg Edo Japan, West Europa en de Nieuwe Wereld werd door de handel in- en de vraag naar deze luxe-goederen beïnvloed. Grotendeels gebaseerd op zilver, bracht de handel in deze schaarse goederen rijkdom en voorspoed voor producenten en handelaren.

Tevens is dit een vergelijkende studie naar de invloed van enerzijds de Portugees/ Spaanse handel, anderzijds de Nederlandse/Engelse handel op de produktie van bovengenoemde artikelen in China en Japan en hoe daarin rond 1600 veranderingen optraden. Interessant in dat verband zijn de orders van kooplieden en missionarissen voor zijde, porselein of lakwerk dat speciaal voor hen geproduceerd werd volgens specificaties wat betreft vorm en/of versiering. Dit ‘commande’ was bedoeld voor seculier en religieus gebruik zowel in de Europese vestigingen in Azië als ook in de thuislanden en in de koloniën in de Nieuwe Wereld. Aangetoond wordt dat door deze speciale bestellingen een grote variatie aan hybride objecten in China en Japan ontstond, waarin stijlenmerken van twee, soms zelfs drie heel verschillende en ver uit elkaar gelegen artistieke tradities gecombineerd werden. Deze voorwerpen reflecteren dan ook bij uitstek de fascinerende en complexe culturele wisselwerkingen die toen tussen Oost en West plaats vonden.

Deze dissertatie steunt op een verscheidenheid aan materiaal, zowel ongepubliceerde primaire bronnen als gepubliceerde primaire en secundaire documentatie betreffende de handel in de genoemde Aziatische luxegoederen, de variatie daarin en de omvang van de handel. Onderzocht is of het normale handelswaar, opdrachten van derden of schenkingen betrof en uiteraard welke typen goederen via de Atlantische Oceaan of de Stille Zuidzee werden verscheept.

Wat betreft porselein werd als bron ook gebruik gemaakt van archeologisch materiaal dat beschikbaar kwam bij opgravingen in Europa en in de koloniale centra, maar vooral ook van vondsten uit Portugese, Spaanse, Nederlandse en Engelse scheepswrakken. Een verdere documentatie en completering werd verkregen door porselein dat uit Chinese scheepswrakken is opgedoken en door opgravingen in de productiecentra van export porselein in China. Waar mogelijk wordt dergelijk vondstmateriaal visueel ondersteund door schilderijen en prenten die het praktische en decoratieve gebruik van porselein in West Europa en de Nieuwe Wereld illustreren. Ook hier wordt duidelijk hoe rond 1600 de veranderende machtsverhoudingen tussen Portugal/Spanje enerzijds en de Republiek/Engeland anderzijds duidelijk invloed hadden op de handel in porselein. Er ontstonden nieuwe stijlen, vormen en versieringen, hoewel ambachtslieden in China en Japan op verschillende wijzen reageerden.

Dit proefschrift is als volgt ingedeeld. In de inleiding wordt de vraagstelling en het doel van het onderzoek geformuleerd, worden de methoden van onderzoek aangeduid, de bronnen omschreven en wordt aangegeven wat de reikwijdte en de beperking van deze dissertatie is. Daarna volgen vijf hoofdstukken, de conclusie, drie appendices, de bibliografie en een index.

Hoofdstuk I biedt een algemene achtergrond om het historische en economische belang van de Europese deelname in de Aziatische maritieme handel in de zestiende en zeventiende eeuw in een context te plaatsen.

De hoofdstukken II, III en IV zijn de kern van het proefschrift. Daarin wordt achtereenvolgens besproken wat oude en nieuw-ontdekte documentaire en materiële bronnen bijdragen aan onze kennis over de handel in Chinese zijde, in Chinees porselein en in Japans lakwerk, en wat de invloed van Europa op de vormgeving en decoratie daarvan was.

Elk hoofdstuk heeft een eigen karakter en een eigen interne structuur, afhankelijk van het onderwerp en de beschikbare informatie. Aan het eind van elk van deze hoofdstukken volgt een ‘discussie’, waarin dieper wordt ingegaan op de onderzoeksresultaten en op nieuwe informatie om te laten zien hoe specifieke onderdelen van het verrichtte onderzoek bij kunnen dragen tot een nieuwe visie en een verdieping van de huidige kennis.

Hoofdstuk V geeft de conclusies van het in de vorige hoofdstukken omschreven onderzoek.

Dan volgen drie appendices. In de eerste worden de genealogieën gegeven van het Huis Avis-Beja Habsburg en van het Huis van Oranje. De twee andere appendices zijn gerelateerd aan archeologisch onderzoek. Appendix twee geeft een kaart met de Chinese porseleincentra in de late Ming periode, namelijk Jingdezhen in Jiangxi en Dehua, Zhangzhou en andere ovens in Fujian en elders in Zuid China. In de derde appendix worden chronologisch alle tot dusver bekende Europese en Chinese scheepswrakken genoemd waarin laat-Ming export porselein is aangetroffen.